

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS STATYBOS ĮSTATYMO NR. I-1240 KETVIRTOJO
SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 221 STRAIPSNIU
ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR. XII-
2470 IV SKYRIAUS PAVADINIMO, 55, 56, 57 IR 60 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI
ĮSTATYMO PAPILDYMO 591 IR 592 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 589 STRAIPSNIO
PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 3621 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 401
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – Projektai)
(TAP-19-1605 - 19-1609) (TAIS NR. 19-9094(2))**

2019-10-14 Nr. NV-2861

Vilnius

Projekto rengėjas: Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Projekto tikslas: įteisinti statybininko saugos tapatybės identifikavimo kodo (toliau – statybininko SID kodas) – privalomumą, siekiant skaidraus verslo ir teisės aktų nuostatų laikymosi statybų sektoriuje, mažinti neapskaitytos ekonomikos mastą ir piktnaudžiavimus statybų sektoriuje.

Dabartinė situacija: LR Vyriausybė 2019 m. birželio 19 d. pasitarime pritarė Privalomam statybininkų tapatybės identifikavimo kortelių įdiegimo koncepcijai.

Pagal įvairių institucijų vertinimus, statybų srityje neapkaitoma apie 500-700 mln. Eur pajamų. Statybų sektoriuje dirba apie 95 tūkst. darbuotojų, iš kurių apie 25 tūkst. dirba su verslo liudijimais, apie 14 tūkst. – pagal individualios veiklos pažymą. Apie 26 proc. mokesčių mokėtojų, dirbančių statybos sektoriuje, vertinami kaip rizikingi. Statybose dirbančių darbuotojų vidutinis darbo užmokestis yra mažesnis už daugumos panašių veiklų darbuotojų vidutinį darbo užmokestį, o mažesnę už minimalią mėnesinę algą darbo užmokestį gauna apie 19 proc. statybininkų.

Statybų sektoriuje dažniausiai piktnaudžiaujama neapskaitant, neteislingai apskaitant darbą, pajamas, nedeklaruojant statybos objektų, nepagrįstai didinant sąnaudas, pridėtinės vertės mokesčio atskaitą.

Vykdam nelegalaus, nedeklaruoto darbo ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos kontrolę, susiduriama su statybvietėje dirbančių asmenų identifikavimo problema. Nustačius nelegaliai dirbančius asmenis, neįmanoma nustatyti, kokių įmonių naudai jie dirbo, o statybos objekto generaliniai rangovai negali paaiškinti, kada į statybvietę atėjo asmenys, kokioje įmonėje ir kokius darbus jie dirbo. Statybvietėje nustatomi fiziniai asmenys, kurie vykdo nedeklaruotą savarankišką veiklą.

Šiuo metu LR statybos įstatymas, LR užimtumo įstatymas, apibrėžiantis savarankiškai dirbančio asmens, vykdančio individualią veiklą sąvoką; LR darbo kodeksas, apibrėžiantis darbdavio ir darbuotojo sąvokas, nenustato privalomumo statybininkams turėti statybininko saugos tapatybės identifikavimo kodą, ir taip šalinti galimybes statybų sektoriuje piktnaudžiauti neapskaitant, neteislingai apskaitant darbą, pajamas ir statybos objektus.

Projekto esmė: siekiama užtikrinti, kad rangovas (fizinis asmuo), rangovo (fizinio, juridinio asmens ar kitos užsienio organizacijos ar jų padalinio) įdarbintas pagal darbo sutartį darbuotojas, pas rangovą laikinai dirbti Lietuvos Respublikos teritorijoje komandiruojuamas darbuotojas (toliau – komandiruotas darbuotojas), rangovo naudai darbus atliekantis laikinojo įdarbinimo įmonės darbuotojas, savarankiškai dirbantis asmuo, vykdam individualią veiklą ir atliekantis statybos darbus, jų ar statytojo (užsakovo), statybą vykdančio ūkio ar rangos būdu, įdarbintas pagal darbo

sutartį darbuotojas turėtų statybininko SID kodą ir duomenys apie statybvietę ir šioje statybvietėje statybos darbus atliekančius asmenis būtų įtraukti į Statybininkų saugos tapatybės informacinę sistemą.

Įdiegus statybininko SID kodą, valstybės institucijoms, vykdančioms statybininkų tapatybės identifikavimo kontrolę (Valstybinei darbo inspekcijai, Valstybinei mokesčių inspekcijai, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, policijai ir Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos), nes bus greičiau ir lengviau:

- 1) nustatyti statybvietėje dirbančio fizinio asmens tapatybę ir darbdavį bei bus užtikrinta, kad statybininko SID kodo turėtojas dirba legaliai;
- 2) nustatyti statybvietes ir darbuotojų darbo vietą realiu laiku, panaikinant galimybę turėti „šešėlinius“ objektus ir nuotoliniu būdu vykdyti kontrolę;
- 3) užtikrinti realią darbo laiko apskaitą, mažinant galimybes nedeklaruoti dalies darbo laiko ir darbo užmokesčio;
- 4) sudaryti realias prielaidas darbų saugos (ir aplinkos saugos) kontrolei vykdyti.

Įstatymų įgyvendinimui reikės apie 1,5 mln. Eur lėšų Statybininkų STI sistemos sukūrimui arba pirkimui ir kasmet apie 200 tūkst. Eur Statybininkų STI sistemos palaikymui. Nurodytos lėšos bus skiriamos iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų, patvirtintų Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

Administracinę naštą (83 850 Eur) fiziniams ir juridiniams asmenims dėl nustatomos pareigos teikti Statybininkų informacinei sistemai reikiamus duomenis šios informacinės sistemos tvarkytojui – Valstybinei darbo inspekcijai, atsvers galimybės pasinaudoti centralizuotai tvarkomos informacinės sistemos duomenimis, gaunamais iš valstybės registrų ir informacinių sistemų, individuali ir lengva (mobilioji programėlė) rangovų ir statytojų (užsakovų) prieiga prie Statybininkų STI, lengvesnis gyventojų pajamų deklaravimas savarankiškai dirbantiems asmenims, paprastesnis darbdavių atliekamas darbuotojų darbo laiko apskaitos deklaravimas priežiūros ir kontrolės institucijoms.

Planuojama statybininko saugos tapatybės identifikavimo kodą įteisinti nuo 2020 m. lapkričio 1 d., administracinę atsakomybę nustatyti už statybininkų saugos tapatybės identifikavimo reikalavimų, nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą, nedeklaruotą savarankišką veiklą, užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimus bei papildyti minimalius patikimo mokesčių mokėtojo kriterijus nuo 2021 m. gegužės 1 d.

Derinimas: Įstatymų projektai buvo derinami per Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinę sistemą.

Darbine tvarka pateiktos pastabos suderintos su Finansų ministerija, Teisingumo ministerija, Aplinkos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Valstybine darbo inspekcija, Valstybine teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, Valstybine mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

Pastabų Įstatymų projektams neturėjo Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, Lietuvos savivaldybių asociacija.

Per nustatytą terminą išvadų nepateikė Krašto apsaugos ministerija, Susisiekimo ministerija, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“, Lietuvos paslaugų sferos darbuotojų profesinė sąjunga, Lietuvos profesinė sąjunga „Sandrauga“, Asociacija „Investors' Forum“, Lietuvos verslo konfederacija, Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai, Lietuvos maistininkų profesinė sąjunga, Lietuvos valstybės tarnautojų, biudžetinių ir viešųjų įstaigų darbuotojų profesinė sąjunga, Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacija išvadų

Derinimo pažyma teikiama dėl Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“, Lietuvos statybininkų asociacijos, Lietuvos pramoninkų konfederacijos, Lietuvos laisvosios rinkos instituto, Lietuvos darbdavių konfederacijos pateiktų pastabų, į kurias neatsižvelgta.

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektai prisidės prie Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 4.3. Krypties „Šešėlinės ekonomikos mažinimas, mokesčių ir socialinio draudimo sistemos efektyvumo didinimas“ siekiamų tikslų įgyvendinimo.

Dalykinio vertinimo išvada. Siekiant užtikrinti Projektų tikslų įgyvendinimą, teikiame šias pastabas:

1. Atsižvelgiant į asocijuotų statybininkų organizacijų ir jų atstovų pasiūlymus dėl jų galimybės naudotis jų sukurta ir administruojama statybininkų identifikavimo sistema, aiškinamajame rašte tikslinga aiškiai pabrėžti, kad statybininko saugos tapatybės identifikavimo kodo sistemos sukūrimui (įgijimui) bus taikomos viešojo pirkimo procedūros, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

2. Pateiktina detalesnė informacija apie priežiūros ir kontrolės institucijų veiksmus, kai abi sandorio pusės – užsakovas ir statybininkas būtų suinteresuoti nelegaliu sandoriu, statybos darbus atliekant neįgijus Statybininko saugos tapatybės identifikacinės kodo bei nedeklaruojant darbo statybų objekte.

3. Tikslinga būti detaliau paaiškinti, kaip Statybininko saugos tapatybės identifikavimo kodas didins statybininkų kvalifikaciją, skatins pameistrių įdarbinimą viešuosiuose projektuose bei konkretizuoti naudą įmonėms, naudosiančioms šį kodą.

4. Atsižvelgiant į planuojamų pokyčių statybų sektoriuje būtinumą, įstatymų projektuose nustatoma statybininko saugos tapatybės identifikavimo informacinė sistema turėtų pradėti veikti ne vėliau kaip 2021 m. sausio 1 d.

Strateginių kompetencijų grupės patarėjas
Norkevičius

Artūras